

Eristic discourse in legal discourse

Madina KARIMOVA¹

Andijan State Institute of Foreign Languages

ARTICLE INFO

Article history:

Received April 2025

Received in revised form

10 April 2025

Accepted 2 May 2025

Available online

25 June 2025

Keywords:

legal issues,
laws,
normative documents,
language,
law,
free opinion.

ABSTRACT

This article analyzes the role and significance of eristic discourse in legal discourse. It examines how eristic discourse, a communication style based on debate and argumentation, is important in resolving legal issues. The article explores the impact of eristic discourse on legal argumentation, communication, and decision-making processes. Additionally, it discusses the positive and negative aspects of eristic discourse, as well as its importance in ensuring fairness and objectivity in legal discussions. This research holds significant relevance for legal scholars, practitioners, and students by illuminating both theoretical and practical aspects.

2181-3701/© 2025 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-3701-vol3-iss6/S-pp336-339>

This is an open-access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Huquqiy diskursda eristik diskurs

Kalit so'zlar:

huquqiy masalalar,
qonunlar,
normativ hujjatlar,
til,
huquq,
erkin fikr.

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada huquqiy diskursda eristik diskursning roli va ahamiyati tahlil qilinadi. Huquqiy munozaralarda eristik diskurs, ya'ni bahs va tortishuvlarga asoslangan muloqot uslubi, qonuniy masalalarni hal etishda qanday ahamiyatga ega ekanligi ko'rib chiqiladi. Maqola eristik diskursning huquqiy argumentatsiya, muloqot va qaror qabul qilish jarayonlaridagi ta'sirini o'rganadi. Shuningdek, eristik diskursning ijobiy va salbiy tomonlari, shuningdek, huquqiy muhokamalarda adolat va obyektivlikni ta'minlashdagi muhimligi haqida mulohaza yuritiladi.

¹ PhD student, Andijan State Institute of Foreign Languages. E-mail: karimovamadina398@gmail.com

Эритический дискурс в юридическом дискурсе

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

правовые вопросы,
законы,
нормативные документы,
язык,
право,
свободное мнение.

В данной статье анализируется роль и значение эристического дискурса в правовом контексте. Рассматривается важность эристического дискурса, то есть стиля общения, основанного на спорах и дискуссиях, в решении правовых вопросов. Статья исследует влияние эристического дискурса на процессы правовой аргументации, коммуникации и принятия решений. Также обсуждаются положительные и отрицательные аспекты эристического дискурса, а также его значимость в обеспечении справедливости и объективности в правовых дебатах.

Hozirgi kunda faol rivojlanayotgan yuridik tilshunoslik sohasida til va huquq, shuningdek, tilshunoslik va huquqshunoslik o'rtasidagi o'zaro aloqalar bilan bog'liq amaliy va nazariy masalalar o'rganilmoqda. yuridik tilshunoslarning tadqiqotlari tabiiy til va yuridik til o'rtasidagi o'zaro ta'sirning muhim muammolariga, tilning tabiiy rivojlanish qonuniyatlariga hamda tilning ijtimoiy hayotning turli sohalarida qanday qo'llanilishiga oid ijtimoiy ziddiyatlarni qonunlar orqali tartibga solishga bag'ishlangan. Huquqiy diskurs va eristik diskurs – bu ikki turli xil muloqot usullari bo'lib, ularning maqsadlari va uslublari farq qiladi. Huquqiy diskurs, asosan, huquqiy masalalar, qonunlar, normativ hujjatlar va ularning amal qilishini muhokama qilishga qaratilgan. Bu diskursda quyidagi xususiyatlar mavjud:

1. Rasmiylik: Huquqiy diskurs ko'pincha rasmiy hujjatlar, sud protseduralari yoki qonuniy munosabatlar doirasida olib boriladi.

2. Aniq terminologiya: Huquqiy til aniq va tushunarli bo'lishi kerak, chunki noaniqliklar qonuniy muammolarga olib kelishi mumkin.

3. Dalillar: Huquqiy diskursda dalillar va hujjatlar asosida fikrlar bildiriladi.

4. Normativlik: Bu diskursda qonunlar va normativ me'yorlar asosiy o'rinda turadi.

Eristik diskurs esa bahs-munozaralar va argumentatsiyalarni o'z ichiga oladi. Bu turdagi diskursda quyidagi jihatlar mavjud:

1. Bahsli xususiyat: Eristik diskurs ko'pincha biror masala yoki fikr bo'yicha bahs qilish, qarama-qarshi fikrlarni keltirish uchun mo'ljallangan.

2. Emotsional ta'sir: Ushbu diskursda hissiyotlar, retorika va shaxsiy fikrlar muhim rol o'ynaydi.

3. Argumentatsiya: Eristik diskursda argumentlarni keltirish, ularni asoslash va raqib fikrlariga javob berish muhimdir.

4. O'zaro munosabat: Bu turdagi diskursda ishtirokchilar o'zaro fikr almashadilar va bir-birining fikrlariga ta'sir ko'rsatishga harakat qiladilar.

Huquqiy diskurs va eristik diskurs o'rtasidagi farqlar ularning maqsadi, konteksti va uslublari namoyon bo'ladi. Huquqiy diskurs aniq, rasmiy va obyektiv bo'lishi kerak, chunki u qonunlarni talqin qilish va amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi. Eristik diskurs esa hissiyotlar va shaxsiy nuqtai nazar bilan bog'liq bo'lgan bahsli muloqotdir, u qatnashchilarning fikrlarini o'zaro almashish va bahslashish imkonini beradi. Har ikki diskurs o'ziga xos ahamiyatga ega bo'lib, turli vaziyatlarda qo'llanilishi mumkin.

O'zbekiston Jinoyat kodeksida til va huquq o'rtasidagi aloqalar, shuningdek, jinoyatlarni til orqali belgilash va tushuntirish masalalari ko'rib chiqiladi. Misol uchun, Jinoyat kodeksining 27-moddasi "Jinoyatni sodir etish uchun tayyorgarlik" haqida gapiradi. Bu modda jinoyatni sodir etish niyatida bo'lgan shaxslar uchun javobgarlikni belgilaydi. Bundan tashqari, Jinoyat kodeksining 28-moddasi "Jinoyatni sodir etishga yordam berish" masalasini ko'rib chiqadi. Bu modda til orqali jinoyatni sodir etishga yordam berish yoki uni qo'llab-quvvatlash jarayonida qanday qilib javobgarlik belgilanishini ko'rsatadi. Bu kabi misollar yuridik tilshunoslikda til va huquq o'rtasidagi aloqalarni o'rganishda muhim ahamiyatga ega. Tilning aniq va tushunarli bo'lishi, huquqiy normalarni to'g'ri talqin qilish va amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi.

N.D. Golevning fikriga ko'ra, zamonaviy tilshunoslik nutq harakatlarini to'liq huquqli faoliyat sifatida ko'radi. Bu nuqtai nazar, nutq jarayonini faqat kommunikativ faoliyat sifatida emas, balki uni tashkil etuvchi bir qator elementlar va bosqichlar orqali o'rganishga imkon beradi. Nutq harakatlari quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

1. Motiv (niyat): Nutq jarayonining boshlanishi bo'lib, bu insonning biror fikrni, his-tuyg'uni yoki maqsadni ifodalashga bo'lgan istagi yoki niyatidir. Motiv, shuningdek, nutq jarayonining maqsadi va mazmunini belgilaydi. Huquqiy nuqtai nazardan, niyat har qanday huquqbuzarlikning muhim tarkibiy qismi sifatida qaraladi, chunki u insonning harakatlarining maqsadini va yo'nalishini belgilaydi.

2. Maqsad: Nutq jarayonida erishilmoqchi bo'lgan natija yoki natijalar to'plamini anglatadi. Bu maqsadlar har xil bo'lishi mumkin: ma'lumot berish, ishonitirish, bahslashish yoki boshqa kommunikativ vazifalarni bajarish. Maqsadlar, shuningdek, nutqning kontekstiga va auditoriyaga bog'liq holda o'zgarishi mumkin.

3. Amalga oshirish usullari va vositalari: Nutq jarayonini amalga oshirishda ishlatiladigan usullar va vositalar tilshunoslik nuqtai nazaridan normativlik bilan bog'liqdir. Bu vositalar til qoidalari, uslublar va kommunikativ strategiyalarni o'z ichiga oladi. Ularning qonuniyligi yoki noqonuniyligi nutq jarayonining qanday amalga oshirilishini belgilaydi.

4. Natija (nutq ishlab chiqarish): Nutq jarayonining oxirgi bosqichi bo'lib, bu erda olingan natijalar va natijalar qonun bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Natija, qonun bilan bog'liqligi nuqtai nazaridan, huquqbuzarlik sifatida talqin qilinishi mumkin. Agar natija qonunlarga zid bo'lsa, bu holat huquqbuzarlik sifatida ko'riladi.

Golevning nazariyasi shuni ko'rsatadiki, huquqiy normalarning mavjudligi ularning muallifining bu normalarni qo'llash uchun javobgarligini anglatadi. Agar bu normalar buzilsa, jazo choralari ko'rilishi mumkin. Bu jarayonlar bir-biri bilan bog'liq bo'lib, nutq harakatlari huquqiy aralashuv zarurligini ko'rsatadi. Natijada, axloqiy va huquqiy normalarning buzilishi, bunday pozitsiyalar asosida, an'anaviy huquqbuzarliklarning xususiyatlariga o'xshash xususiyatlarga ega bo'ladi. Bu holatlarni tahlil qilish orqali biz nutq jarayonining ijtimoiy va huquqiy kontekstini chuqurroq tushunishimiz mumkin. Nutq harakatlari nafaqat individual fikrlarni ifodalash vositasi, balki ijtimoiy munosabatlarni shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Shuning uchun, tilshunoslik va huquq o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish zamonaviy jamiyatda juda muhimdir.

Human Rights Act 1998 ning 10-moddasi erkin fikr bildirish huquqini himoya qilishi, bu eristik diskurs uchun muhim asos yaratadi. Buni eristik diskurs jihatlarni tahlil qilsak:

Erkin fikr bildirish va eristik diskurs: 10-modda shaxslarning o'z fikrlarini ifodalash imkoniyatini ta'minlaydi, bu esa eristik diskursning asosiy tamoyillaridan biridir. Odamlar o'z fikrlarini erkin ifoda etganida, ijtimoiy muammolarni muhokama qilish va ularga yechim topish imkoniyatlari ortadi. Bu jarayon, odatda, turli nuqtai nazarlarni birlashtirib, jamiyatda yanada kengroq va chuqurroq tushuncha hosil qilishga yordam beradi.

Cheklovlar va mas'uliyat: Moddaning cheklovlari, masalan, boshqalarning huquqlariga zarar yetkazmaslik yoki haqoratli bo'lmaslik talablari, eristik diskursda muhim rol o'ynaydi. Bu cheklovlar, bahsli muloqotda shaxsiy huquqlarni himoya qilish va ijtimoiy tartibni saqlashga yordam beradi. Eristik diskursda, har bir ishtirokchi o'z fikrini bildirishda mas'uliyatni his qilishi kerak.

Ijtimoiy muhokamalar va ommaviy axborot vositalari: 2011-yilda Angliyada "Twitter" orqali hukumatga nisbatan tanqidiy fikrlar bildirilishi, ijtimoiy muhokamalarga sabab bo'lgan. Bu holat erkin fikr bildirish huquqining real hayotdagi ahamiyatini ko'rsatadi. Ommaviy axborot vositalari bu fikrlarni yanada kengaytiradi va eristik diskursni rivojlantiradi.

Huquqiy himoya va ijtimoiy munozaralar: Ingliz huquqiy tizimida erkin fikr bildirish huquqining himoya qilinishi, odamlarni ijtimoiy munozaralarda faol ishtirok etishga undaydi. Bu esa jamiyatda demokratik jarayonlarni rivojlantiradi va aholi o'rtasida ijtimoiy adolatni ta'minlashga yordam beradi.

Human Rights Act 1998 ning 10-moddasi erkin fikr bildirish huquqini himoya qilishi, eristik diskursning rivojlanishiga va ijtimoiy munozaralarning chuqurlashishiga xizmat qiladi. Bu jarayonlar jamiyatda demokratik muhitni yaratishga va inson huquqlarini himoya qilishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Голев, Н.Д. Юридический аспект языка в юридическом освещении / Н.Д. Голев // Юрислингвистика – 1: Проблемы и перспективы. – Барнаул, 1999.-С. 3-18.
2. Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683 с. – ЛЭС.
3. Гак, В.Г. О контрастивной лингвистике [Текст] / В.Г. Гак // НЗЛ. – М.: Прогресс, 1989. – Вып. 25: Контрастивная лингвистика. – С. 5-17.
4. Блажевич, Н.В., Селиванов, Ф.А. Эристика [Текст]:- курс лекций. / Н.В; Блажевич, Ф.А. Селиванов.- Тюмень: Изд-во Тюменского юридического ин-та МВД РФ, 1999. – 224 с.
5. Бенвенист, Э. Общая лингвистика [Текст] / Э. Бенвенист – М.: Прогресс, 1974. _ 446 с.
6. <http://www.lingvo.asu.ru/golev/articles/>